

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvu Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3113.

Ob razpravi pravil po naših društvih.

Poleg aktualnih problemov, ki se danes rešujejo v našem javnem življenju in zadevajo interese našega stanu in šole, stojimo tudi pred važnim vprašanjem reorganizacije našega organizacijskega življenja, t. j. pred reorganizacijo pravil UJU. Ni to vprašanje novo; žalibog je že tako premeleto, da članstvo skoro izgublja interes zanj.

Sedaj imajo društva zopet to vprašanje na dnevnem redu.

Na skupščini v Zagrebu se je učiteljsvo zedinilo na temeljne točke, na katerih naj bi bila osnovana naša nova pravila.

Točen projekt na osnovi zagrebske resolucije je sprejel širji svet pov. UJU — Ljubljana ter ga je poverjeništvu predložilo Izvršnemu odboru. Izvršni odbor je izdelal na osnovi tega svoj projekt, ki pa ni upošteval povsem zagrebske resolucije.

Temeljne zahteve, ki se danes poudarjajo med članstvom glede pravil obstojajo v sledečem:

1. Za sekcije se zahteva večja svoboda in avtonomnost.
2. Vrhovno upravo Udruženja naj tvori vodstvo centrale s predsedstvi sekcij in ne Izvršni odbor.
3. Upravno — tako prevladuje glas članstva — naj bi se Udruženje preuredilo po banovinah.
4. Volitve naj bi se uredile po čistem proporciju.
5. Organizacijo naj bi se razbremenilo dela, ki jo preobremenjuje in odvrta od pozornosti pri stanovskih vprašanjih, t. j. v prvi vrsti od materialnih in pravnih, kar bi morala biti glavna naloga stanovske organizacije.

Svobodo in avtonomnost sekcij si predstavlja članstvo v tem pogledu, da se ne izvrši prevelika centralizacija, t. j. nalaganje bremen članstvu za institucije centrale, za katere ne vlada absolutno edinstvo in boglasnost. Enako je sekcijam pripustiti svoboden notranji razvoj in uveljavljanje svoje iniciativnosti tudi na zunaj, brez formalnih zaprek.

Težišče vsega vprašanja za izboljšanje organizacije je pa v vprašanju vodilne instance Udruženja. Praksa je pokazala, da Izvršni odbor najčesteje ni bil idejni predstavnik mišljenja celokupnega članstva in so se naziranja Izvršnega odbora in zastopstev sekcij največkrat križala. Upali smo, da se bodo razmere z osebnimi izpremembami v Izvršnem odboru po zagrebski skupščini izboljšale, toda to se ni zgodilo, ampak je nastal prav zaradi tega celo zastoj. **Ako hočemo organizacijo v resnici izboljšati, tedaj se mora prenesti vodilnost organizacije iz Izvršnega odbora na novo instanco, ki naj jo tvori vodstvo organizacije in predsed-**

stva sekcij. To je prvi in glavni pogoj za izboljšanje. Vse drugo je le krpanje!

V vprašanju reorganizacije Udruženja po banovinah bodo vladale diference. Ne pri nas. Članstvo beogradske sekcije ne bo pristalo brez pridržkov na to. A tudi to je deljeno v naziranjih

Proporcije tako lepo geslo, kakor svoboda, bratstvo in enakost! Kakor ga en del članstva zagovarja in hoče proporcije napraviti kot univerzalno zdravilo za ozdravljenje vseh zlih pojavov v organizaciji, tako ga drugi zavračajo z argumenti, da ravno proporcije pomenja majoritacijo, uvedbo strankarstva in cepljenja v organizaciji ter da je nasproten temeljnemu načelu deklaracije.

Končno preobremenitev organizacije z nestanovskimi, t. j. sekundarnimi nalogami. Najprej se je članstvo pričelo oglašati proti obveznosti prispevkov za vsakojake tovrstne institucije. Približno isti pojav pri društvih, kakor pri poverjeništvih, ki so se protivila nalaganju obveznih dajatev za drugovrstne naloge organizacije centrali. Poleg gmotnega vprašanja je pa pri tem igralo vlogo tudi dejstvo, oziroma očitek, da se zaradi drugovrstnih nalog organizacije, zanemarja in ne posveča dovolj pažnje prvi nalogi organizacije, t. j. borbi za materialne in pravne koristi stanu.

Sistem, da mora biti vse organizacijsko in vse pod okriljem ene organizacije, je prišel v razpravo. Iz tega nastaja vprašanje. Teško bo vzdržati sistem, da bodo celo samostojna društva, samosvoje jurisdikcijske osebe, ki bi same morale skrbeti za svojo gospodarsko bazo, se enostavno naslonile na stanovsko organizacijo in skušale organizacijo in njena denarna sredstva izrabiti za to, da bodo imeli samostojni odbori teh društev komednejše in lažje stališče. Pod preobremenitvijo se mora vsaka stvar streti in trpi glavni namen organizacije, za katerega potem primanjkuje sredstev in časa.

Na lanski skupščini so celjski delegati prav krepko to podčrtavali ter pri reorganizaciji Udruženja ne moremo iti preko tega vprašanja.

Turneja pevskega zbora UJU na Češkoslovaško.

Franja Dugana ml.: »Dvije narodne iz Bosne« sta lirični, na orientalsko melodiko spominjajoči narodni pesmi v svobodni harmonizaciji. »Jurjevske pjesme iz Turropolja« pa so koledne narodne pesmi, ki jih pejejo tudi po hrvatskih vaseh ob nastopu pomladi od hiše do hiše. Tudi te je komponist obdelal individualno deloma akordično, deloma polifono.

Emila Adamiča: »Vragova nevesta« je narodna balada, ki muzikalno uporablja folkloristično melodiko. Iz širokoepskega pripo-

Borni učiteljski kruhek se mu je zdel tako resen, da se ga je oklenil z vso mlado dušo. Ne muzikar, ne pisatelj, ne sportnik ni bil; zadovoljeval se je z uspehom v šoli in zunaj nje. Zato so ga poznali in spoštovali mladi in stari povsod, kjer se je udeleževal s svojo pridnostjo in skromnostjo. Kmalu se je posmaknil ob Savi nižje k Sv. Jakobu, od tam pa na Vrhniko. Tam se je kmalu udomačil med veselimi Vrhniki kot član šolnik in družabnik. Vsi so ga cenili.

Naveličan podrejene službe je z leti dobil vodstvo večrazrednice na Višnji gori. Na novem mestu se je še povečala njegova vztrajna marljivost. Podžigala jo je skrb za malo družinico. Družico življenja si je Robert izbral v ugledni učiteljski obitelji pok. tovariša Marna, tedaj še na Preserju. Danes je starejši sin Robert v državni službi. Milan pa (vedno odličnjak) pravkar dovršuje visokošolski študij.

Poslednja postojanka v aktivni službi je čakala pokojnika na Igu (1913.—24.) po smrti F. Ks. Trošta. Okolica blizu Ljubljane z vso raznoličnostjo in vabljivostjo je blagodejno vplivala na Roberta. Pridružila se je svetovna vojna, štiri sosednje šole v sosesčini dobre ¾ ure: Ig, Iška vas, Tomišelj, Zelimlje in še Črnogojev France na Barju, kamor se je preselil po Črnogojevi smrti tov. Grčar. Tedenski sestanki v Mateni v družbi do 5 tovarišev so drug drugemu krepili značaje, stanovsko zavest in kresali dovtip, da je često pomagal sam škrjanec in z njimi prepeval mehke narodne pesme kot resničen škrjanec pod milim nebom.

vedovanja zraste v visoke dramatične zagone ter konča v širokem koralu.

Antona Lajovica: »Zlato v Blatni vasi« je grotesken zbor komplicirane harmonike. »Koledniki« so tri kompozicije za ženski zbor, istotako polni humorja za ženski zbor, pa tudi »Zabe« očitujejo Lajovičev živi smisel za preserno grotesko. Vsa ta dela zahtevajo napornega študija, odličnih pevcev in inteligentne interpretacije.

Nekoliko soroden Lajovicu je v svoji skladbi »Vrabci in strašilo« tudi

Marij Kogoj: »Vrabci in strašilo« so tehnično silno komplicirani in so kamen preizkušnje za najinteligentnejše, odlično vežbane mešane zборе.

Vokalna suita »Okolo žnjačkoga venca« Zlatka Grgoševića obsega pet obrednih pesmi narodne melodike na arhaistični harmonični in polifonski podlagi, ki se po Hrvatskem pojoo ob žetvi. Odlikuje jih koncizna forma in lepa pevnost glasov. Točen izraz so hrvatskega folklorja.

Po iztazu enake rasne muzike so suiti »Okolo žnjačkoga venca« sorodne »Pjesme svatovske« Borisa Papandopula — Pečića pa tudi »Romarska« Josipa Stolzer-Slavenskega.

»Pjesme svatovske« so pisane v temperamentnem ritmu, zelo zanimivi melodiki deloma orientalskega karaktiva. Za barvitost in raznolikost suite skrbi visoki sopranski solo, ki zahteva izvrstne pevke. »Romarska popevka« J. Stolzer-Slavenskega je nad vse originalen troglasen mešani zbor, široka, nabožna pesem ljudstva k Materi božji.

Janka Ravnika: »Zimska pesem« in »Kmetiška pesem«, ženska zbora s klavirjem sta

dve skladbi komplicirano melodičnega in harmonskega ustroja, polni intimnih in duhovitih mest. Klavir je skoro popolnoma samostojen ter naravnost virtuozno pisan.

Vinka Žganca: »Troje narodnih pesmi« kažejo medjimursko folkloristično bogatstvo in so krasno prirejene.

Emila Adamiča »Potrkan ples« je skladba v kateri je komponist uporabil melodijozne stare slovenske plesne motive ter je obojestransko najboljše veselja polna.

Mokranjac St. X. rukovet je mojstrsko sestavljen šopek srbskih narodnih pesmi iz okolice Ohridskega jezera.

Emil Adamič.

PEVSKI ZBOR UJU UČITELJSTVA.

Prihodnji pevski tečaj se bo vršil 6., 7., 8. in 9. marca.

6. marca od 9. do 12. ure v Glasbeni Matici. — 6. marca popoldne od 15. do 18. ure v prostorih Ljubljanskega zvona.

7. marca sodelovanje na proslavi za šolsko mladino ob 80letnici prezidenta Masaryka v Unionu ob 9. uri predpolodne (obleka koncertna, po koncertu fotografiranje. — 7. marca popoldne pevška vaja od 15. do 18. ure v prostorih Ljubljanskega zvona.

8. marca od 9. do 12. ure pevška vaja v Glasbeni Matici. — 8. marca popoldne od 15. do 18. ure pevška vaja v prostorih Ljubljanskega zvona.

9. marca dopoldne od 8. do 11. ure pevška vaja v Glasbeni Matici.

Zavedajte se važnosti in udeležite se polnoštevilno pevskega tečaja.

Splošne vesti.

— Posojilo našega udruženja. Te dni je prejel izvršni odbor UJU v Beogradu od Državne hipotekarne banke posojilo v znesku 400.000 Din. — Zaradi zadave Dačkoga doma se je izvršni odbor zadolžil pri učiteljskem društvu v Šabcu za 200.000 Din in pri Uradniški banki v Beogradu za 150.000 Din. Ti dve posojili bo izvršni odbor poravnal z novim posojilom, a ostanek 50.000 Din bo uporabil za nakup pohištva za Dački dom.

— Učni načrt za učiteljska. Dne 25. t. m. je začela svoje zasedanje komisija za sestavo učnega načrta in programa za učiteljska v kraljevini Jugoslaviji. Seje se vrše v oddelku za srednjo nastavo v ministrstvu prosvete. V to komisijo je minister prosvete imenoval in poklical iz dravske banovine gosp. ravnatelja Kadunca iz Maribora. Nov bo načrt za V. letnik učiteljska.

— Izprememba v pravilih o opravljanju diplomskega izpita višjega tečaja na višji pedagoški šoli v Beogradu.* Na podstavi člena 4. uredbе o višjih pedagoških šolah odrejam: V členu 6. pravil o opravljanju diplomskega izpita višjega tečaja na višji pedagoški šoli v Beogradu se izpreminja točka 2. ter se glasi: 2. Izpit se opravlja: V I. odseku (nacionalne skupine predmetov): pod A: iz narodne književnosti ali narodnega jezika ali obče zgodovine ali narodne zgodovine ali enega tujega

* »Službene Novine kraljevine Jugoslavije« z dne 31. januarja 1930., št. 23/IX.

jezika (francoskega ali nemškega jezika) ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije; pod B: iz narodne književnosti ali narodnega jezika ali obče zgodovine ali narodne zgodovine ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije (iz enega teh dveh poslednjih predmetov opravlja izpit samo oni, ki vzamejo pod A enega teh dveh predmetov); pod C: iz narodne književnosti ali narodnega jezika ali narodne zgodovine ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije ali geografije (iz tega poslednjega predmeta opravlja izpit samo oni, ki vzamejo pod A ali obče zgodovino ali narodno zgodovino). V II. odseku (geografsko-prirodna skupina predmetov): pod A: iz geografije (z etnologijo) ali zoologije ali botanike ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije; pod B: iz zoologije ali botanike ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije (iz enega ali dveh poslednjih predmetov opravlja izpit samo oni, ki vzamejo pod A enega teh dveh predmetov); pod C: iz zoologije ali botanike ali kemije ali geologije (z mineralogijo) ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije. V III. odseku (matematično-fizikalne skupine predmetov): pod A: iz matematike ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije; pod B: iz fizike ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije (iz enega teh dveh poslednjih predmetov odpravljajo izpit samo oni, ki vzamejo pod A enega teh dveh predmetov); pod C: iz kosmografije ali pedagogike ali eksperimentalne psihologije ali matematike (iz tega poslednjega predmeta

LISTEK.

† Cigler Robert.

Odpravil se je od nas eden, ki je bil od marljivih najmarljivejši, poslovil se je nemudoma in za vselej 18. t. m. in odrinil na Ljubljansko polje. Deževen popoldan, žalosten februarjski popoldan se je dolgočasilo profi sv. Križu. Morda je tih popotnik slutil kako težko je nam, ko se poslavljamo!

Črna vrsta pogrebcev, cvetje, venci, jok, ihtenje, žalostno petje, z vsem tem se on sam oddaljuje, poslavlja od znane marljivosti, ki jo je spremljal od rane mladosti do sive starosti, ko že počiva sleherna čebelica in v miru uživa sadove, nabrane v vročem poletju, veseli pomladi; on ni počival, dokler ga ni zmrvila srčna kap na smrtno posteljo. Vzorna čebelica, neumorni Robert, ki ga je to popoldne zagrnila črna ruša!

Teško je bilo slovo, bridka ločitev od sveže gomile, ki jo je še ta večer pobelil novi sneg. Nam ostane samo spomin, svetel spomin in neminljivi vzor marljivosti do konca. Počivaj, Robert! To si zaslužil! Nas tolaži zavest, da se bomo vedno ozirali na Tvojo pot, dokler bomo za Teboj, dokler ne krone noga za Teboj na božjo njivo, kjer je tako mirno, tako pokojno!

Rojen Ljubljancem je napravil zrelostni izpit na učiteljsko leta 1884. v rodnem mestu, kjer je še živela mati. Učiteljska pot se mu je začela snovati v Retečah pri Škofji Loki.

Pozabiti se ne sme dogodka, kako se je Robert srčno smejal in pripovedoval, da je nekega dne ugnal celo krajni šolski svet, ko so ga hoteli prepričati, da otroci znajo vsak dan manj, dasi so na Studencu 4 razredi in 1 paralelka.

Cigler seže v miznico, potegne iz nje večji akt in pokaže navzočim šolskim svetnikom: »To je uradno potrđilo, da je bil te dni na naši šoli okrajni šolski nadzornik R. in javno pohvalil vse učiteljstvo. Te dekrete imam še v rokah in ponudim Vam jih v pogled, gospodje! Pohvaljen je vsak zase in vsaka zase, šolski upravitelj zase — ne zato, ker zna ta in oni učitelj, učiteljica, marveč za to, ker so v naših razredih najlepše odgovarjali naši otroci. Prepričajte se, gospodje, prosim! Navzoči župnik, pok. K. razvije in pogleda akt, pa kmalu ga položi pred šolskega predsednika. Ta se ga ne dotakne. Župnik pa reče slovesno: »Prepričan sem, da so otroci znali prav dobro in da je učiteljstvo zaslužio zahvalo, kakor jo je zaslužil tudi nadučitelj. Čestitam Vam gospod nadučitelj in vsemu učiteljskemu zboru!«

Tako so se razpršile meglice, poslednje meglice na obzorju vzornega šolnika, zjasnilo se je večerno nebo.

V miru in zadovoljstvu je čakal pokojnine, ki jo je dočakal celo preje nego se je nadejal. A ni se kesal. Njegova jeklena vztrajna volja je delala čudeže, ko bi omagal marsikdo, on ni.

On ni počival, dokler ga ni zmrvila sama smrt.

Počivaj, Robert! To si zaslužil!

Vsem Tvojim dragim kakor vsem nam, ki smo se s Teboj veselili, ostane vzor Tvoja marljivost — pot, ki se bomo vedno ozirali nanjo kot svetel pomnik moža junaka, ki se ni uklonil pod težo življenja.

Slava Tvojemu spominu do vekov!

Ft.

Med bolgarskimi učitelji.

»Janez, saj ne boš prišel živ nazaj,« tako mi je rekel prijatelj ob mojem odhodu v Bolgarijo. Smejale sem se in ko sem povedal to tudi bolgarskim učiteljem, so se še oni do solz nasmejali.

Vedel sem, da so na vzhodu večji gostoljubneži, kot na zapadu. A za učiteljski stan sem bil prav radoveden, kakšen neki mora biti. Predstavljal sem si ga, kot nekakega bolj šega kmeta, ki hodi v opankah, pa ni preveč izobražen, vendar pa dobričina od nog do glave.

Oblekel sem se v najboljšo obleko, da bi se še oddalec razlikoval od njih in vzbujal veliko pozornost. Pa glej smole! V najbolj elegantni obleki in v trdem ovratniku, ki sem si ga takrat prvič v življenju nataknil in v svilenih nogavičkah, sem bil ravno takšen, kot bolgarski kolegi.

Takoj so me vprašali: »Zakaj pa ni prišel tudi vaš pevski zbor?« »Mislim, da bo